ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

רש"י — פא. — ר"ן — הגהות הב"ח — מסורת הש"ם

גוף כולו לא כל שכן אמרי אין כביסה אלימא לר' יוסי דאמר שמואל האי ערבוביתא דרישא מתיא לידי עוירא ערבוביתא דמאני מתיא לידי שעמומיתא ערבוביתא דגופא מתיא לידי שיחני וכיבי שלחו מתם הזהרו בערבוביתא בחבורה הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה שנאמר [1]יזל מים מדליו שמהן תצא תורה ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן אמר רב יוסף שלא יאמרו תורה ירושה היא להם רב [2]ששת בריה דרב אידי אומר כדי שלא יתגדרו על הצבור מר זוטרא אומר מפני שהן [3]מתגברין על הצבור רב אשי אומר משום דקרו לאנשי חמרי רבינא אומר שאין מברכין בתורה תחלה [7]דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב [2]מי האיש החכם ויבן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים [4] ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב [3]ויאמר ה' על עזבם את תורתי וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב [5] שאין מברכין בתורה תחלה איסי בר יהודה לא אתא למתיבתא דר' יוסי תלתא יומי אשכחיה ורדימום בר' יוסי א"ל מאי טעמא לא אתי מר לבי מדרשא דאבא הא תלתא יומין א"ל כי טעמיה דאבוך לא ידענא היכא איתאי א"ל לימא מר מאי קא"ל דלמא ידענא טעמיה א"ל הא דתניא ר' יוסי אומר כביסתן קודמין לחיי אחרים קרא מנלן א"ל דכתיב [4]ומגרשיהם יהיו לבהמתם וגו' מאי חייתם אילימא חיה והלא [6]חיה בכלל בהמה היא אלא מאי חייתם חיותא ממש פשיטא אלא לאו כביסה דהא איכא צערא דערבוביתא: א"ר יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש: איבעיא להו לר' יוסי מהו שיפר משום דברים שבינו לבינה ת"ש א"ר יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש אבל דברים שבינו לבינה הויין דלמא לדידהו קאמר להו לדידי אפי' דברים שבינו לבינה לא הויין לדידכו דאמריתו הויין נדרי עינוי נפש אודו לי דאין אלו נדרי עינוי נפש מאי [7]רב אדא בר אהבה אומר מפר רב הונא אומר אין מפר שלא

כביסה כגדים אלימא ליה לר' יוסי. דאית ליה יותר מרמיה: דאמר שמואל האי ערבוביתא דרישא. עפרורית שמתכנס לתדש ברלתו שאינו רוחץ: מתיא ליה לידי עוירא. מסמא את עיניו: ערבוביתא דמאני. בגדים שאינו רוחצן עד ששמוניין הרבה: לידי שעמומיתא. שגשון וזו שעמומיתא קשה מכולן: ערבוביתא דגופא. זוהמא הבאה על בשרו של אדם ממתת זיעה שאינו רוחץ: הזהרו בערבוביתא. בהנהו דפרש"י: ושלא תלמדו סורה אלא בחבורה. שאין אדם מתפלפל אלא מתוך לימוד תבירו: והזהרו בבני עניים. שלא יהו קלים בעיניכם ללמדם תורה: ומפני מה תלמידי חכמים אין מצויין כו'. שאין הדבר מצוי: שלא יהו אומרים. בני אדם תורה ירושה היא להם ואין אנו מזקקין ללמוד תורה: שלא יתגדרו. שלא יתגדלו שלא ינהגו שררה בשירלו שהן ואבותם ובניהם תלמידי חכמים. יתגדרו כמו הימנו לו לאבותיו להתגדר בו (חולין דף ז.): מפני שהן מתגברין. דזולתי כל מי שהוא ת"ח וכנו ת"ח ולאי מתגבר: דקרו לאינשי חמרי. שאין נוהגין להן כבוד ומבזין אותן מפני תורה שבהם: נשאל כמדבר מבלי יושב (ג). ישיבה של ת"ח: נשאל לחכמים. דכתיב מי האיש החכם לנביאים ומלאכי השרת דכתיב ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה: שאין מברכין. כשמסיימין לתלמוד תורה ותלמידי חכמים (ד) בני תלמידי חכמים אותן שהן זהירין לעסוק בתורה וגרגלין בה אינן זהירין לברך כשפותחין לא מקיימא ברכתא [כלאמרינן בברכת התורה] (ה) נהיה אתנו ונאמינו מלומדי תורה: ורדימום בר' יוסי. הייתו ר' מנחם בר' יוסי דמיתקרי בנן של קדושים (פסחים קד.): טעמא לא ידענא. דאמר למילתיה שאינו יכול לעמוד על סוף דעתו: אמר ליה דכתיב. גבי לוים ולכל חייתם: אילימא חיה ממש. שמתפרנסת משם: והלא חיה בכלל בהמה. כדכתיב זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה (ויקרא יא) והואיל דכתיב לבהמתם למה לי חייתם: [אלא לאו כביסה. הוי] חיותם ממש דכביסת בגדיהן הויין חיותם דאי לא מכבסי בגדיהן איכא לערא לחיותם הויין נמי ערבוביתא דאמר לעיל: איבעיא להו לרבי יוסי. דאמר שלא אתקשט אינם נדרי עינוי נפש ומשום נדרי עינוי נפש אינו מיפר: מהו שיפר משום דברים שבינו לבינה. שיהו מופרין לעצמו כדאמרן לעיל(ו) אבל אין בהן עינוי נפש מפר לעצמו משום דברים שבינו לבינה הויין קישוט כל הגוף בין קישוט מכשיטין בין קישוט הטבעת שער באותו מקום דקישוט כל הגוף משמע: לדידכו דאמריתו. דרמילה הוי עינוי נפש (ה) כו' אלא דברים שבינו לבינה הבא לא נדרה אלא מאותו מקום: מאי. כלומר אכתי מיבעי לן אי מפר אי לא: שלא

דאין מפר אלא משום נדרים שבינו לבינה: איבעיא להו לרבי יוסי מהו שיפר משום דברים שבינו לבינה. דרכנן מי אמר דדוקא משום עינוי נפש הוא דפליג עלייהו דלא מפר אבל משום דברים שבינו לבינה מודה ר' יוסי דמפר. וע"מ דלרבנן דאמרי עינוי נפש הוי מפר בין לעצמו בין לאחרים ולר' יוסי דוקא לעצמו מפר לאחרים אינו מפר דהא הוא דאיכא בין עינוי נפש ודברים שבינו לבינה כדאמר ברש"י פרקין: פ"ש דא"ר יוסי אין אלו נדרי עינוי נפש. ואם איתא דלר' יוסי אפי' משום דברים שבינו לבינה אינו מפר ה"ל למימר לא יפר מדקאמר אין אלו נדרי עינוי נפש משמע אבל דברים שבינו לבינה הויין: רב אדא בר אהבה אמר מפר. דאיכא קפידא לבעל בהני שמות

ונפקא מינה בהא דלא הוי עינוי נפש כדאמר לעיל דדברים שבינו לבינה לעצמו מיפר לאחרים אינו מיפר: אין אלו נדרי עינוי נפש. ומדלא קאמר פתח רבי יוסי אימר לא יפר שמע מינה משום עינוי נפש הוא דלא יפר אבל מיפר משום בינו לבינה:

גרסים כי מתפקחין זה מזה אבל הלומד ימיד מרב על הבנים ושאלו: שלא יאמרו ירושה היא להם. שלא יאמרו אחרים ירושה היא להם לבני אלו ולא מלמדים אנו אם כאנו ללמוד לו אי נמי שלא יאמרו בניהם אין אנו צריכין לעסוק בתורה ירושה היא לנו: שלא יתגדרו על הצבור. מתוך שהם ואבותיהם לומדי תורה יגלו לשתדר על הצבור: לפי שאין מברכים בתורה תחלה. לעסוק בדברי תורה והערב נא ואשר בחר בנו כשבתים לעמוד: כשיסיים אבל רמילה אין מברכין לפניה. קרא שיחיה לאחר שיסיים: אלא מאי לכל חייתם חיותם ממש. ובאמת לעצר דמפיקותא שמי שאינו רוחץ הופך ומלטער: (ו) קונם פירות העולם עלי יפר. דהוי עינוי: פירות שבינו זה. לא הוי עינוי שיכול להנות ממדינה אחרת: פירות חבינו זה אינו יכול אחר. שיכולה להפתקה מחבינו אחר: ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. כלומר שאותו מנוי מקיף לה וגנאל אבל מיפר דהוי עינוי נפש: דרבי יוסי סהו שיפר. ברמילה וקישוט משום דברים שבינו לבינה

(א) [גרסת הע"י מדליו מדלים שמהן תולה תורה], (ב) [ע"ל שעשה], (ג) [גר' הפרוון ערך נדר מ' מתגדרין], (ד) כ"מ פס. ע"ש, (ה) [מיר לה: זכחים קמו: חולין נט. עא. פד.], (ו) [כתובות עא: ע"ש בתוס' ובמגמות נח: ד"ה ואיכא דאמרי כו' כתבו דוו מן הסוגיות הפוכות], (ז) [גרסת יא:], (ח) [לף עט:], (ט) [פב.], (י) [לקמן פב.], (כ) [דברים אלו עד לר"י שייכים לתמצה לעיל עט:].

תורה אור השלם

1. יזל מים מדליו וזרעו במים רבים וירם מאגג מלכו ותנשא מלכותו:
במדבר כד ז
2. מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי יי אליו ויגידה על מה אבדה הארץ נצתה כמדבר מבלי עבר:
ירמיהו ט יא
3. ויאמר יי על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה:
ירמיהו ט יב
4. והיו הערים להם לשבת ומגרשיהם יהיו לבהמתם ולרכשם ולכל חיתם:
במדבר לה ג

גליון הש"ם

בהר"ן ד"ה ערבוביתא. כשאינו מברך. עיין רבינו יונה פ"ב דברכות דף יא ע"ב ד"ה מתניתין רמז ועע"ש:

מוסף רש"י

דבר זה. על מה אבדה הארץ, נשאל לחכמים. מי האיש החכם, ולנביאים. אשר דבר פי ה' אליו (ב"מ פח:). שאין מברכין בתורה תחלה. כשסיי עוסקין בתורה לא היו מברכין לפניה, קרא יתיה דאשר נתתי לפניהם לא דרש, כרכת אשר נתן לנו תורת אמת (ע"ל אשר כחר בנו ונתן לנו את תורתו. ב"ח) שהיא לפניה של דברי תורה וכיון דלא מברכי גליא דעתייהו שאינה מתנה הטובה להם (שם). חיה בכלל בהמה. דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו (דברים יד) ומפרש בתריה אל ובני ישראל תאמר (ב"ק יז: זבחים קטו:).

פירוש הרא"ש

דמאני. מי שאינו מכבס בגדיו תמיד מייתי לידי שעמומית מתוך חסון תדיר נעשה משעמם: דגופא מתיא לידי שיחני וכיבי. ושעמום יותר רע משיחני וכיבי: הזהרו בערבוביתא. כלומר הזהרו בכבוס בגדים ובמפיפת הרחם וכרמילה ומתוע ערבוביתא: הזהרו בחבורה. ללמוד תורה

(ו) גבי לחכמים ולנביאים ולמלאכי השרת ולא פירשוהו עד: (ב) שם אמר רב לומר שאין מברכין: (ג) רש"י ד"ה נעתה כמדבר מבלי יושב כ"כ לכאורה ירלה שהיה נורם כך מלת יושב כמקרא זה וכן תרגם יונתן כ"ש לדאיתא כמדבר מבלי יתיב אבל בספרים שלנו כתוב מבלי עובר ובלשון המפרש אפשר לומר שגם הוא היה נורם מבלי עובר אלא שעל נעתה כמדבר אמר שפי' כמדבר שאין שם יושב כך כל א"י מחרבה שאין שם יושב וי"ל יושב של ת"ח דאיתי ביטוש של ע"ה לא היה לו לגבות להזכירו דמאי נעקא ליה מיעה אם יש יושב מהם אם לאו ואמ"כ אמר כתוב עוד אלא מבניה שאין שם יושב אלא אף מבלי עובר כמ"ש קודם זה כי נעתה מבלי אים עובר ולא שמעו קול מקנה משוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו כנ"ל ליישב המפרש אבל הרגנום לא יתעמר ליישבו: (ד) ד"ה שאין מברכין וכו' והלמידי חכמים מתון שהן כל"ל ותיבות בני תלמידי חכמים נמחק: (ה) ד"ה לדידכו וכו' נפש אודו לי דאין אלו נדרי עינוי נפש אלא דברים:

תוספות

ערבוביתא דרישא. שאינו מברך לאחר תמיד מייתי לידי עוירא פירוש לידי עיעוים עינים: דמאני. שאינו מכבס בגדיו תמיד מביאו לידי שעמום: דגופא. שאינו רוחץ תדיר: מתיא לידי שיחנא וכיבי. כלומר ביבי ושעמום קשה מבאר שחין בשחין יש לו רפואה ושעמום אין לו רפואה ומשום הכי אמר רבי יוסי דכביסה קודמת לחייהם אבל רמילה אין בה צער כולי האי: הזהרו בערבוביתא. פירוש הזהרו בכביסה: הזהרו בחבורה. שתלמדו תורה בחבורה: ירושה היא להם. לתלמידי חכמים ואין לנו זקוקין לגומרה: כדי שלא יתגדרו על הצבור: שאין מברכין בתורה תחלה. כשהם משמיעים ללמוד תורה שאין מברכין בעסוק בדברי תורה והערב נא ואשר בחר: שעבא דאבוך לא ידענן. כלומר מה טעם הוא דכביסה היא קודמת לחיי אחרים: אלא מאי לכל חייתם חיותם ממש. ובאמת לעצר דמפיקותא שמי שאינו רוחץ הופך ומלטער: (ו) קונם פירות העולם עלי יפר. דהוי עינוי: פירות שבינו זה. לא הוי עינוי שיכול להנות ממדינה אחרת: פירות חבינו אחר. שיכולה להפתקה מחבינו אחר: ואם לא היתה פרנסתו אלא ממנו. כלומר שאותו מנוי מקיף לה וגנאל אבל מיפר דהוי עינוי נפש: דרבי יוסי סהו שיפר. ברמילה וקישוט משום דברים שבינו לבינה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com

פא: ר"ן ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים רש"י

שמם כעפר פיר. כעפר חפירתו שהוא דר בו תמיד שמתוך שהוא רגיל שם אינו נתקל בעפר של אותה גומא. כך זה מתוך שהוא רגיל אינו מושם שמא תקשה לו נימא אם לא תרתץ: **הגיה כוותיה דרב אדא כר אהבה וכו'.** מפר בין אינו לבינה כגון דאמרה קונם פירות בעלה עליה ובין בינה לבין אחרים שאסרה פירות אחרים עליה: **קונם שאני עושה לפי אכא וכו'.** מפרש ואזיל דבריה שאין בהם עינוי נפש ובינה לבין אחרים [ד]ומפרש לה מקמי אינו לבינה משום דבאינו לבינה איכא פלוגתא דזימנין מפר וזמנין אין צריך להפר: **שלא אחן תכן לפני כהמתך ולפני בקרך אין יכול להפר.** משום דלא משעבדא ליה. ואע"ג דבפרק אע"פ[ה] אסיקנא דכופה ליתן תכן לפני בהמתו התם מיירי בשלא הכניסה לו מרבע שפחות דקיימא לן התם דיושבת בקתדרא ואינה חיינת לו בדברים הללו אפ"ה נדרה שלא אניע לך מטתך וכו' אין צריך להפר משום דקיימא לן התם אפילו הכניסה לו כמה שפחות מחויינת בהכי לפי שהדברים הללו מביאין לידי קירוב הדעת: **ר"ג אומר יפר.** אע"ג דלא חייל נדרה אפ"ה צריך להפר מדרבנן שלא תקל בנדרים ותעבור על כל יחל והא אסמכתא בעלמא הוא: **דבר אחר לא יחל דברו עצמו.** וכדרשינן[ב] הוא אינו מוחל אבל אחרים מוחלין לו. וקשה בעיני מאי ד"א דהא ר"ג דאמר יפר משום לתא דבל יחל קאמר ולא מדרשא דקרא ומאי דבר אחר ונראה בעיני דר"ג דאמר יפר דברו קדרים דאפי' מידי דלא מיקרי נדר אלא דבר בעלמא אמר קרא דלא יחל דניחי דלא לקי עליה אפ"ה כיון דאפשר בהפרה אלא הפרה לא יחל והייבו דקאמר דבר אחר דהוה דברו גופיה דדרש ר"ג להכי למידי אחרינא מדרש דחכם אינו מתיר נדרי עצמו ומדברו הוא דמשמע לן הכי: **מאן שמעת ליה דאמר שלא אכחול ושלא אפקום דברים שבינו לבינה הוי ר' יוסי.** דאילו לרבנן משום נדרי עניו נפש הוא דמפר: **משום שנאמר לא יחל דברו מני ר"ג היא.** דדרש דברו לומר דאפי' מידי אינו נדר גמור אלא דבור בעלמא אפ"ה לא יחל כדי שלא יתהוג קלות ראש בנדרים גמורים הכא נמי כיון שנהגו איסור בדברים המותרין הוה ליה לגבייהו כדברים האסורים. ומכאן היה אומר ה"ר יהודה הכהן ז"ל שאם נהג אדם שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בזמן מיוחד ושוב רואה לשתות יין או לאכול בשר באותו הזמן צריך היתר: מתני' בנגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו [ו]ר' יהודה אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים: וגרסי' בירושלמי (פ"י ה"ח) נדרה אשה ושמע בעלה ולא הפר לה פשיעה שאינו מפר לה לענין הבעל מהו שיפר לה לענין הזקן מה אנן קיימין אי בנדרים שבינו לבינה נדרי עצמו הן אלא כיון קיימין בנדרים שבינה לבין אחרים ולאו ר' יהודה היא מנינן בשם ר"י ר' חייא תנא לה בשם חכמים. ופסק הרמב"ן ז"ל כר' יהודה מדתני לה ר' חייא בשם חכמים וכתבתי מזה בפ"קפ[ה] בפ"ד: ירושלמי [פ"ה ה"ד] קונם הנייתי על בני עירי אינו נשאל לזקני שם שם הנאת בני עירי עלי נשאל לזקני שם שם: **בעא מיניה רבא מרב נחמן תשמיש המטה לרבנן עניו נפש הוא.** ואפקא מינה דמפר כין לעצמו כין לאחרים או דברים שבינו לבינה הוא ולעצמו מפר לאחרים אינו מפר: **נטולה אני מן היהודים.** שאסרה הנאת תשמישה עליה: **[ז]אמאי הכא נטולה מן היהודים.** דאם אינה דתשמיש עניו נפש הוי מהניא הפרתו בין לעצמו בין לאחרים: **לרבנן תבעי לך.** משום דנטולה אני מן היהודים ר' יוסי קתני לה ולדידיה ודאי לא הוי עניו נפש וכדמניא בברייתא דלעיל: **כוליה פירקין ר' יוסי היא.** כולהו

שלא מצינו שועל שמת בעפר פיר תניא כוותיה דרב אדא בר אהבה [ג]דברים שיש בהן עינוי נפש מפר בין בינו לבינה בין בינה לבין אחרים שאין בהן עינוי נפש בינו לבינה מפר בינה לבין אחרים אינו מפר כיצד [א]אמרה קונם פירות עלי ה"ז יפר [ב]קונם שאיני עושה לפי אבא לפי אחיך לפי אביך לפי אחי ושלא אתן תבן לפני בהמתך ומים לפני בקרך [ג]אין יכול להפר שלא אכחול שלא אפקום ושלא אשמש מטתי [ד]יפר משום דברים שבינו לבינה שלא אציע לך מטתך ושלא אמזוג לך את הכוס ושלא ארחץ לך פניך ידיך ורגליך [ה]אין צריך להפר ר"ג אומר יפר שנא' [ו]לא יחל דברו דבר אחר לא יחל דברו מכאן לחכם [ז]שאין מתיר נדרי עצמו מאן שמעינן דאמר שלא אכחול ושלא אפקום דברים שבינו לבינה הויין ר' יוסי וקתני דמפר משום דברים שבינו לבינה אמר מר ושלא אשמש מטתי יפר משום דברים שבינו לבינה היכי דמי אילימא דאמרה הנאת תשמישי עליך למה לי הפרה [ח]הא משועבדת ליה אלא באומרת הנאת תשמישך עלי וכרב כהנא [ט]דאמר רב כהנא הנאת תשמישי עליך כופה ומשמשתו הנאת תשמישך עלי יפר שאין מאכילין את האדם דבר האסור לו מאן תנא הא [י]דתניא דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי לנהוג בהם היתר כדי לבטלן (א) משום שנאמר לא יחל דברו דבר אחר לא יחל דברו מכאן לתלמיד חכם שאין מפר נדרי עצמו מני ר"ג היא בעא מיניה רבא מרב נחמן תשמיש המטה לרבנן עינוי נפש הוא או דברים שבינו לבינה אמר ליה תניתוה [יא]ונטולה אני מן היהודים יפר

תנא לזלול בנדר גמור ותעבור על לא יחל: **מבאן לחכם שלא יתיר נדרי עצמו.** דרשינן לא יחל הוא דבור אבל אחרים מוחלין לו: דברים הבוחרין. שיודעים שאם מוחרין ולהחמיר נהגו בהם איסור לרבינו התרה לאלריכים הפרה: תשמיש המטה לרבנן. כגון שאמרה הנאת תשמישך עלי עינוי נפש הוי יותר אף לאחרים או דברים שבינו לבינה ומפר דיוקא לעצמו אע"ג דנני יום הכיפורים מקרי עניו נפש ומייתי ליה מקרא אם תענה אמיר קרא אסמכתא בעלמא הוא ומדרבנן הוא דאסור ומידי דהוה אנעילת הסנדל: **נטולה אני בן היהודים.** היהודים שאסרה הנאת תשמישה עליה: **[ט]ר' יוסי קתני לה.** כדמפרש דכוליה פירקין ר' יוסי היא ולדידיה הוי דברים שבינו לבינה כמו קשוט וכחילה ולרבנן קא מיבעי ליה דפנרי דקשוט וכחילה הוי עניו נפש מאי פנרי לה בתשמיש:

שלא אכחול שלא אפקום דברים שבינו לבינה הוי ר' יוסי. דאילו לרבנן משום נדרי עניו נפש הוא דמפר: **משום שנאמר לא יחל דברו מני ר"ג היא.** דדרש דברו לומר דאפי' מידי אינו נדר גמור אלא דבור בעלמא אפ"ה לא יחל כדי שלא יתהוג קלות ראש בנדרים גמורים הכא נמי כיון שנהגו איסור בדברים המותרין הוה ליה לגבייהו כדברים האסורים. ומכאן היה אומר ה"ר יהודה הכהן ז"ל שאם נהג אדם שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בזמן מיוחד ושוב רואה לשתות יין או לאכול בשר באותו הזמן צריך היתר: מתני' בנגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו [ו]ר' יהודה אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים: וגרסי' בירושלמי (פ"י ה"ח) נדרה אשה ושמע בעלה ולא הפר לה פשיעה שאינו מפר לה לענין הבעל מהו שיפר לה לענין הזקן מה אנן קיימין אי בנדרים שבינו לבינה נדרי עצמו הן אלא כיון קיימין בנדרים שבינה לבין אחרים ולאו ר' יהודה היא מנינן בשם ר"י ר' חייא תנא לה בשם חכמים. ופסק הרמב"ן ז"ל כר' יהודה מדתני לה ר' חייא בשם חכמים וכתבתי מזה בפ"קפ[ה] בפ"ד: ירושלמי [פ"ה ה"ד] קונם הנייתי על בני עירי אינו נשאל לזקני שם שם הנאת בני עירי עלי נשאל לזקני שם שם: **בעא מיניה רבא מרב נחמן תשמיש המטה לרבנן עניו נפש הוא.** ואפקא מינה דמפר כין לעצמו כין לאחרים או דברים שבינו לבינה הוא ולעצמו מפר לאחרים אינו מפר: **נטולה אני מן היהודים.** שאסרה הנאת תשמישה עליה: **[ז]אמאי הכא נטולה מן היהודים.** דאם אינה דתשמיש עניו נפש הוי מהניא הפרתו בין לעצמו בין לאחרים: **לרבנן תבעי לך.** משום דנטולה אני מן היהודים ר' יוסי קתני לה ולדידיה ודאי לא הוי עניו נפש וכדמניא בברייתא דלעיל: **כוליה פירקין ר' יוסי היא.** כולהו

עין משפט נר מצוה

ח א מי' מ"ב מהלי' נדרים הלי' ב סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ס:
ט ב מי' שם הלי' יא טוש"ע שם סעיף ע וסעיף עט:
י ג מי' שם הלי' (ה) ט טוש"ע שם סעיף עט
יא ד מי' שם הלי' ט טוש"ע שם סעיף עב:
יב ה מי' פ"ו מהלי שבועות הלכה ג:

תורה אור השלם

1. איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר על נפשו לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה: במדבר ל ג

מוסף רש"י

בעפר פיר. בעפר חור שהוא גדל שם. כלומר בלבר שהוא רגיל בו בקר הוא להאמר שאינו מזיקו. פיר כמו פירא דכוורא, נחמ (כתובות עא:). קונם שאיני עושה לפי אבא כו' אין יכול להפר. דלא הוי לא נדרי עניי נפש ולא דברים שבינו לבינה (לקמן פה:). שלא אפקום. פוקסת, מעברת ארוך על פניה (כתובות ד: וב"מ שבת סד:) יש מרבותי פוקסים מתקנת שערה נמתרק לו בידיה, ויש שמפרשים עמה כמין עגל על פניה וכשמעלה מאדים הכסר (שבת צד:). הנאת תשמישי עליך. אשה האומרת קונם תשמישי עליך, כופה ומשמשתו. דלאו כל כמינה לאסור נפשה עליו דהיא משועבדת לו לבעלה (לעיל פו: וכש"ר כתובות עא:). הנאת תשמישך עלי. אמרה קונם הנאת תשמישך עלי, שאומרת הנאה שם לה מתשמישו על עצמה, אסור, לשמשה וצריך להפר לה, לפי שאין מאכילין כו'. והנאת תשמישו אסורה עליה (לעיל פו:).

תוספות

בעפר פיר. טוטריקון עפר פיר כגון פירא דכוורי (כתובות דף עט.) וכי קאמר לא יפר שכך לא מתנגע עליו: שלא אתן תבן לפני בהמתך ולפני בקרך אינו יכול להפר. דלא הוי דברים שבינו לבינה דלא משעבדא ליה ותימה דבפרק אע"פ אבל כופה ליתן תבן לפני בקרו ומיירי שלא הכניסה לו מתם שפחות דקאמר התם דיושבת בקתדרא דיקא נמי דקתני שלא אמונו כופר לתכי כופה אותה אפילו אם הכניסה לו מאה שפחות ולא תנא שלא אניח דהא לא משעבדא ליה כיון דהכניסה לו מאה שפחות: רבן גמליאל אומר יפר שנאמר לא יחל דבריו. כלומר אף על גב דמשעבדא ליה צריך הפרה מדרבנן שלא תקל בנדרים ותעבור על לא יחל: למה לי הפרה. הא משעבדא לבעל: מאי דתנא רבא אי אתה רשאי לנהוג בהם היתר לבטלם רבן גמליאל. דאמר לעיל צריך להפר מדרבנן ואף על גב דמשעבדא ליה ולא חיל נדרה אע"פ צריך הפרה שלא תבא לעבור באיסור ולא יחל: תשמיש לרבנן עניו נפש הוי. כמו כיסוי ופירכות אי דברים שבינו לבינה הוי ועפקא מייתי לינהו דלעיל דדברים שבינו לבינה אינו מיפר אלא לעצמו: נטולה אני מן היהודים. שאסורה על עצמה אפילו תשמיש בעלה יפר ותהא נטולה מתשמיש היהודים אחרים שיגרשנה:

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ז], ב) לקמן פה., ג) לעיל טו:, ד) נ"ז שם ותוכות עא:, ה) לעיל טו. ספרים: [מגילה ה:], ו) לקמן [פד.] ל:, ז) [לף עט:], ח) נ"א אע"ג, ט) ל"ל מפרש. י) [כתוכות עא:], כ) [ברכות לב. תגיגה י.], ל) [ל"ל רבי מאיר], מ) [לעיל דף ח: ד"ה שמע], נ) [מכאן סייך לדף שלח:ז], ס) ס"ך לדף פב.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ויתר מרי לבעלן מני רבן גמליאל היא דתניא ר"ג אומר יפר משום שנאמר לא יחל וכו' נדרי עצמו בעל מינה כל"ל: (ב) רש"י ד"ה שלא מצינו וכו' הואיל שהוא: (ג) ר"ה שלא אמסמ מטתך דאמרה הנאת תשמישך עלי כדמפרש לקמן הכ"ד ואח"כ מ"ה שלא אניע וכו' בהני מלאכות דאורייתא ולאו כל כמינה לאפקועי שעבודא דבעל מינה הפ"ד ומ"כ מ"ה רבן גמליאל אומר יפר וכו' לא יחל דברו וכיינו כרב אדא כל"ל: (ד) ר"ה דברים וכו' מני רבן גמליאל היא דאמר:

פירוש הרא"ש

לא מצינו שועל שמת בעפר פיר שלו. עפר הנומא שהוא גדל בו אינו מזיק לו כיון שהורגל, פיר כמו (כתובות עט.) פירא דכוורי וכן זה הלשון אמי אם אין אשתו רוחצת ומתקשטת ומעברת שער של אותו מקום כיון שהורגל בו אינו מזיק לו: שלא אתן תבן לפני בקרך ולפני בהמתך בו'. והא דאמרי' בפרק אף על פי (נסס פח:) שאינו כופה ליתן תבן לפני בהמתו אבל כופה ליתן לפני בקרו הכא מיירי בהכניסה לו ד' שפחות דיושבת בקתדרא וכן מוכיח פיפא דקתני שלא אניע לך המטה כו' אין צריך להפר ולא קתני שלא אניח את כך משום דאיירי בהכניסה לו ד' שפחות דאינה מחויבת לחיות אבל אלו מלאכות היא חיינת כדקתני התם תע"ם שאמרו יושבת בקתדרא אבל מלאכת לו המטה ומחצת לו את הכוס ומרחצת לו פניו ידיו ורגליו: ר"ע אומר יפר משום לא יחל דברו. כלומר אע"ג דמשועבדת לו ולא מל הנדר יפר שלא תבא לזלזל בנדר גמור ותעבור על לא יחל: דברים שבינו לבינה הוי ר' יוסי. דאילו לרבנן משום נדרי עניו נפש הוא דמפר: משום שנאמר לא יחל דברו מני ר"ג היא. דדרש דברו לומר דאפי' מידי אינו נדר גמור אלא דבור בעלמא אפ"ה לא יחל כדי שלא יתהוג קלות ראש בנדרים גמורים הכא נמי כיון שנהגו איסור בדברים המותרין הוה ליה לגבייהו כדברים האסורים. ומכאן היה אומר ה"ר יהודה הכהן ז"ל שאם נהג אדם שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין בזמן מיוחד ושוב רואה לשתות יין או לאכול בשר באותו הזמן צריך היתר: מתני' בנגעים (פ"ב מ"ה) כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו [ו]ר' יהודה אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו ר' יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים: וגרסי' בירושלמי (פ"י ה"ח) נדרה אשה ושמע בעלה ולא הפר לה פשיעה שאינו מפר לה לענין הבעל מהו שיפר לה לענין הזקן מה אנן קיימין אי בנדרים שבינו לבינה נדרי עצמו הן אלא כיון קיימין בנדרים שבינה לבין אחרים ולאו ר' יהודה היא מנינן בשם ר"י ר' חייא תנא לה בשם חכמים. ופסק הרמב"ן ז"ל כר' יהודה מדתני לה ר' חייא בשם חכמים וכתבתי מזה בפ"קפ[ה] בפ"ד: ירושלמי [פ"ה ה"ד] קונם הנייתי על בני עירי אינו נשאל לזקני שם שם הנאת בני עירי עלי נשאל לזקני שם שם: **בעא מיניה רבא מרב נחמן תשמיש המטה לרבנן עניו נפש הוא.** ואפקא מינה דמפר כין לעצמו כין לאחרים או דברים שבינו לבינה הוא ולעצמו מפר לאחרים אינו מפר: **נטולה אני מן היהודים.** שאסרה הנאת תשמישה עליה: **[ז]אמאי הכא נטולה מן היהודים.** דאם אינה דתשמיש עניו נפש הוי מהניא הפרתו בין לעצמו בין לאחרים: **לרבנן תבעי לך.** משום דנטולה אני מן היהודים ר' יוסי קתני לה ולדידיה ודאי לא הוי עניו נפש וכדמניא בברייתא דלעיל: **כוליה פירקין ר' יוסי היא.** כולהו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com